

CENTER FOR
ANALYTICAL
RESEARCH &
EVALUATION

Erasmus+

Jean Monnet Modules

**« ХАЛЫҚТЫҢ ӨМІР СҮРУ САПАСЫ МЕН ҰЛТТЫҚ
ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ »**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ
ВЫСОКОГО КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ И
НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**«STATE AUDIT IN ENSURING THE HIGH QUALITY OF
LIFE OF THE POPULATION AND NATIONAL
SECURITY»**

АСТАНА 2023

УДК 657(069)
ББК 65.052.21
С 23

С Сборник докладов международной научно- практической конференции «Государственный аудит в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности» = Collection of reports of the international scientific and practical conference «State audit in ensuring the high quality of life of the population and national security» = «Халықтың өмір сүру сапасы мен ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудит» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Астана: - 497 б.

ISBN 978-601-337-851-0

Жинаққа мемлекеттік аудит органдары қызметкерлерінің, ғылыми қызметкерлердің, ғалым-экономистердің, қаржы саласы және мемлекеттік аудит мамандарының, профессор-оқытушылар құрамының және білім алушылардың халық өмірінің жоғары сапасын және ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша баяндамалары кірді

The collection includes reports of employees of state audit bodies, researchers, economists, specialists in the financial sector and state audit, faculty and students on topical issues of state audit in ensuring a high quality of life of the population and national security

В сборник вошли доклады работников органов государственного аудита, научных работников, ученых-экономистов, специалистов финансовой сферы и государственного аудита, профессорско-преподавательского состава и обучающихся по актуальным вопросам государственного аудита в обеспечении высокого качества жизни населения и национальной безопасности

ISBN 978-601-337-851-0

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

Жүргізілген аудит нәтижесі бойынша негізгі құралдардың амортизация есептеу, оларды басқару мен бақылау бойынша ұсынымдар берілді:

Біріншіден, акционерлік қоғамның үлкеюіне байланысты, пайдасының жоғарлауына және оған сұраныстың артуына сәйкес жаңа, заманауи талаптарға сай әуе кемелерін алу керек деп ойлаймын. Себебі, ұйымның оған барлық қаржылық жағдайы жеткілікті.

Екіншіден, Қазақстанның жетекші әуе компаниясы ретінде халыққа қол жетімді баға белгіленуі керек деп ойлаймын. Ол үшін Компания отын алуға алып-сатарларсыз Қазақстандағы мұнай өндіретін зауыттардан тікелей сатып алу керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Әйр Астана» акционерлік қоғамының ресми сайты <https://airastana.com>
2. «Әйр Астана» акционерлік қоғамы 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілік <https://airastana.com/Portals/2/About%20Us/Annual%20Reports/30.08.2020/FS%202019%20rus%20.pdf>
3. «Әйр Астана» акционерлік қоғамы 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілік https://airastana.com/Portals/2/About-Us/Corporate-Governance/Financial-Statements/Financial-Statements-KZ/AirAstana_2020_FS_KZT_KAZ%20final.pdf?ver=2021-05-04-095832-827
4. «Әйр Астана» акционерлік қоғамы 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілік https://airastana.com/Portals/2/About-Us/Corporate-Governance/Financial-Statements/2021/Financial%20Statement%202021/%D2%9A%D0%B0%D1%80%D0%B6%D1%8B%D0%BB%D1%8B%D2%9B_%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BF%D1%82%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%BA_2021_%D0%B6.pdf?ver=2022-06-16-042313-427

ҚАРЖЫ МИНИСТІРЛІГІНІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖҮРГІЗУДЕГІ ОРНЫ

Сапарбек Ұ.Д.

«Мемлекеттік аудит» мамандығының “-курс студенті
Л.Н.Гумилев атынданы Еуразия Ұлттық Университеті
Астана қ, Қазақстан Республикасы
E-mail: uka.saparbek@gmail.com

Ғылыми жетекші: Жахметова Айнура Каиржановна
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
«Мемлекеттік аудит» кафедрасының аға оқытушы, э.ғ.м.

Аннотация. Бүгінгі таңда қаржылық бақылау өндірістік және өндірістік емес саласын қамтиды және ол экономиканың ынталандыруды арттыруға, қаржы ресурстары мен табиғи ресурстарды ұтымды және ұқыпты жұмсауға, өнімсіз шығындар мен ысыраптарды азайтуға, шаруашылық жүргізу мен ысырапшылдыққа жол бермеуге бағытталған. Қаржылық бақылаудың маңызды міндеттерінің бірі – заңдылықтың сақталуын, бюджет жүйесі, салық қызметі, банктер алдындағы қаржылық міндеттемелердің уақтылы және толық орындалуын тексеру, сондай-ақ кәсіпорындардың өзара міндеттемелерінің орындалуын және есеп айырысулар мен төлемдерді жүзеге асыруын қадағалау. Бірақ ол өздігінен емес, арнайы қаржылық аппарат арқылы жүзеге асады. Қаржы жүйесінің және басқа да экономикалық қызметтердің қызметкерлері қаржылық жоспарлау процесінде, бюджеттің кіріс және шығыс бөліктерін орындауда қаржылық бақылауды жүзеге асырады. Қаржылық бақылауды жүзеге асыруда Қаржы министрлігі мен оның органдары маңызды рөл атқарады. Мақалада нақты осы Қаржы министрлігінің рөлін, қызметін, саладағы орны көрсетілген.

Тірек сөздер: қаржылық бақылау, мемлекеттік қаржылық бақылау, Қаржы министрлігі, экономика.

Аннотация. Сегодня финансовый контроль охватывает производственную и непроизводственную сферу и направлен на повышение стимулирования экономики, рациональное и бережное расходование финансовых ресурсов и природных ресурсов, сокращение непродуктивных затрат и потерь, недопущение хозяйствования и расточительства. Одной из важнейших задач финансового контроля является проверка соблюдения законности, своевременного и полного исполнения финансовых обязательств перед бюджетной системой, налоговой службой, банками, а также надзор за исполнением взаимных обязательств предприятий и осуществлением расчетов и платежей. Но это происходит не самостоятельно, а через специальный финансовый аппарат. Работники финансовой системы и других экономических служб осуществляют финансовый контроль в процессе финансового планирования, исполнения доходной и расходной частей бюджета. Важную роль в осуществлении финансового контроля играют Министерство финансов и его органы. В статье конкретно отражена роль, деятельность, место данного министерства финансов в отрасли.

Ключевые слова: финансовый контроль, государственный финансовый контроль, Министерство финансов, экономика.

Annotation: Today, financial control covers the production and non-production sphere and is aimed at increasing the stimulation of the economy, rational and careful use of financial resources and natural resources, reducing unproductive costs and losses, preventing economic management and wastefulness. One of the most important tasks of financial control is to check compliance with legality, timely and full execution of financial obligations to the budget system, tax service, banks, as well as supervision of fulfillment of mutual obligations of enterprises and implementation of settlements and payments. But this does not happen independently, but through a special financial apparatus. Employees of the financial system and other economic services exercise

financial control in the process of financial planning, execution of revenue and expenditure parts of the budget. An important role in the implementation of financial control is played by the Ministry of Finance and its bodies. The role, activity, place of this ministry of finance in the branch is concretely reflected in the article.

Keywords: financial control, state financial control, Ministry of Finance, economy.

Қаржылық бақылау мемлекет пен жерліктік құрылымдардың қаржылық қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады және объективті қажетті және әлеуметтік пайдалы қызмет болып табылады. Барлық деңгейдегі экономикалық процестерді басқару жүйесінде бақылауға ерекше, үйлестіруші рөл беріледі.

Осылайша, қаржылық бақылау дегеніміз-барлық экономикалық субъектілердің (мемлекеттің, кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың) қаржылық қызметін бақылау, оны барлық деңгейдегі заң шығарушы және атқарушы органдар, сондай-ақ арнайы құрылған мекемелер арнайы әдістерді қолдана отырып жүзеге асырады, соның ішінде арнайы әдістер мен бақылау құралдарының жиынтығы, оларға қойылған міндеттерді шешуге мүмкіндік береді.

Кесте-1 Қаржылық бақылау терминіне анықтамалар

Термин	Анықтамасы	Әдебиет
Қаржылық бақылау	Қаржы жүйесінің барлық буындарының қаржылық ресурстарды жасаудың, бөлудің және оларды пайдаланудың негіздігін тексеруге бағытталған айрықшалық қызмет және қаржыны басқарудың маңызды функциялық элементтерінің бірі.	Қаржы: Оқулық / С.Құлпыбаев С.Ж.Ынтықбаев В.Д.Мельников -Алматы: Экономика, 2015.- 784с
Қаржылық бақылау	Ұлттық өнімнің жалпы түсінімінің соған сәйкесті қаржы қорына негізделген бағасымен бөлінуін және бір мақсаттарға жұмсалуды тексеруге бағытталған ерекшеліктері бар қызмет түрі.	Қаржылық бақылау және басқарушылық аудит: теориясы, әдіснамасы, тәжірбиесі: Оқу құралы. - Алматы: Экономика, 2007.- 544с
Мемлекеттік қаржылық бақылау	бұл уәкілетті мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың білім беру саласындағы іс-қимылдардың тиімділігі мен заңдылығын тексеру, мемлекет қаражатының қорларын, кәсіпорындар мен мекемелерді, мемлекеттік органдарды, жергілікті құрылымдарды, өзге де ұйымдарды, сондай-ақ тиімді қаржы саясатын жүзеге асыру үшін кәсіпкерлерді бөлу және пайдалану жөніндегі қызметінен тұратын қаржының бақылау функцияларын іске асыру нысаны, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын	Бюджетные учреждения. Учет и финансовый контроль: межвузовский учебник для студентов вузов, обучающихся по направлениям подготовки «Государственный аудит», «Менеджмент», «Экономика»,

	қамтамасыз ету және қаржы саласындағы қатынастардың барлық субъектілерінің қолданыстағы нормативтік және құқықтық құжаттарды сақтауы.	квалификация «магистр»/ Л.В.Каширская, А.А. Ситнов, О.В.Молчанова.-: М ЮНИТИ-ДАНА, 2019.- 327 с.
Қаржылық бақылау	Заңдылықты сақтауға, меншікті қорғауға, бюджеттік, заемдік және меншіктік қаржыны дұрыс, тиімді пайдалануға, қаржылық тәртіпті бұзушылықты ашуға көмектесетін экономикалық бақылауды ең маңызды нысандарының бірі.	Қаржылық бақылау және басқарушылық аудит: теориясы, әдіснамасы, тәжірбиесі: Оқу құралы. - Алматы: Эконмика, 2007.- 544с

Қаржылық бақылауды екі аспект бойынша қарастыруға болады:

1) барлық экономикалық субъектілердің қаржы заңнамасы мен қаржылық тәртіптің сақталуына арнайы бақылаушы органдардың қатаң регламенттелген қызметі ретінде;

2) қаржы операцияларының орындылығы мен тиімділігін қамтамасыз ету үшін қаржы және ақша ағындарын басқарудың ажырамас элементі ретінде.

Қаржылық бақылау объектісі, ең алдымен, материалдық өндірісте және өндірістік емес салаларда, сондай-ақ қаржы жүйесінің барлық буындарында қаржы ресурстарын қалыптастыру және пайдалану кезінде туындайтын ақша қатынастары болып табылады. Сондықтан қаржылық бақылау көп деңгейлі және жан-жақты. Өйткені, мемлекеттің қаржы жүйесі республикалық және аймақтық деңгейлерде де, жеке шаруашылық жүргізуші субъектілер деңгейінде де ақша қорларының барлық түрлерін қамтиды.

Қаржылық бақылау мемлекеттің де, оның мекемелерінің де, барлық басқа экономикалық субъектілердің де мүдделері мен құқықтарын қамтамасыз етуге арналған.

Қазақстанның Қаржы Министрлігінің Қаржылық құқықтық қатынастарды мемлекеттік реттеу органы ретіндегі құқықтық жағдайы:

Қазақстанның Қаржы министрлігі елдегі қаржы ұйымына жалпы басшылық жасайды. Оның құрылымы қазіргі кезеңдегі Қазақстан экономикасының ерекшеліктерін көрсетеді.

Қазақстанның Қаржы министрлігінің функциялары оның елдің қаржысын басқарудың органы ретіндегі жағдайына сәйкес келеді. Олар келесі салаларға жатады:

жалпы мемлекеттік қаржы-ел экономикасын жан-жақты талдауға және олардың дамуының ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді болжамдарын жасауға қатысу, мемлекеттік қаржылық орталықтандырылған ресурстардың қажеттіліктерін анықтау, осы ресурстарды бюджет пен мемлекеттік бюджеттен тыс қорлар арасында бөлу туралы ұсыныстар дайындау;

мемлекеттік бюджет-республикалық бюджетті құру және орындау бойынша жұмысты ұйымдастыру, салықтардан аударымдар стандарттары,

Қазақстанның субъектілерінің бюджеттеріне бөлінетін субвенциялар мен субвенциялардың мөлшері, Қазақстан Республикасының шоғырландырылған бюджетін болжау және құру бойынша ұсыныстар әзірлеу;

бюджеттен тыс мемлекеттік қорлар-мақсатты бюджеттен тыс қорларды құру және пайдалану туралы ұсыныстар дайындау, мемлекеттік бюджеттен тыс қорлардың қаржылық орындалуын қамтамасыз ету;

сақтандыру-елдегі сақтандыру қызметін дамыту және жетілдіру жөніндегі жұмысқа қатысу;

ақша айналымы-тауарлы-ақшалай пропорцияларды оңтайландыру және халықтың ақшалай кірістері мен шығыстарының тепе-теңдігі, рубльдің ақша айналымы мен сатып алу қабілетін нығайту, Қазақстанның ақша-несие саясатының негізгі бағыттары бойынша халық шаруашылығындағы есеп айырысулардың жағдайын жақсарту бойынша ұсыныстар дайындау, ақша билеттері мен металл монеталарын өндіруді қамтамасыз ету;

Мемлекеттік несие-Қазақстанның Мемлекеттік ішкі қарыздарын шығару, Қазақстанның субъектілерінің қарыз міндеттемелерінің жалпы көлемі мен шарттарын келісу, Қазақстанның Орталық банкімен бюджет тапшылығын жабу үшін несие беру туралы келісімдер жасау және басқа мақсаттар;

бухгалтерлік есеп пен есеп беруді ұйымдастыру - атқарушы органдардың жиынтық есептілігін талдау, ұйымдық-құқықтық нысандары мен бағыныстылығына қарамастан кәсіпорындардың, ұйымдар мен мекемелердің бухгалтерлік есебі мен есептілігін басқару, бухгалтерлік есеп жүргізу тәртібін белгілеу және республикалық бюджеттің орындалуы туралы есеп беру, бюджеттік мекемелер мен ұйымдардың шығындар сметасы, бухгалтерлік есеп пен есеп беру нысандарын белгілеу республикалық бюджеттің, Қазақстанның субъектілерінің бюджеттерінің кассалық орындалуы бойынша.

Қазақстанның Қаржы Министрлігінің Қаржылық бақылау әдістері мен әдістер:

Қазақстанның Қаржы министрлігіне оның құзыреті шеңберінде мемлекеттік қаржылық бақылау жүргізу жүктелген. Оның бағыттары:

мемлекеттік бюджеттің және мемлекеттік бюджеттен тыс және мақсатты бюджеттік қорлардың қаражатының мақсатты пайдаланылуын бақылау;

мемлекеттік ішкі және сыртқы қарызға байланысты шығындарды бақылау; Қазақстанның бағалы металдар мен асыл тастардың мемлекеттік қорының қалыптасуы мен сақталуына;

ұйымдардың бағалы металдар мен асыл тастарды пайдалануы мен сақтауын және олармен мәмілелер жасасуын бақылау;

сақтандырушылардың төлем қабілеттілігін қамтамасыз етуді сақтандыру қадағалау және бақылау;

аудиторлық тексерулердің сапасын бақылау;

Қазақстанда тіркелген лотереялардан түсетін кірістерді бақылау.

Қазақстанның Қаржы министрлігі мемлекеттік қаржылық бақылауды жүзеге асыра отырып, құқылы:

мемлекеттік бюджеттен бөлінген қаражаттың ұтымды және мақсатты жұмсалуды бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті материалдарды ұйымдардан, мекемелерден және ұйымдардан олардың ұйымдық-құқықтық нысандары мен бағыныштылығына қарамастан алу;

кәсіпорындарды, мекемелерді және ұйымдарды қаржыландыруды олардың қаражатты заңсыз жұмсау фактілері болған кезде, сондай-ақ бұрын босатылған қаражатты жұмсау туралы белгіленген нысандағы есептерді және Қазақстанның субъектілерінің тиісті мемлекеттік атқарушы органдары мен атқарушы органдарының басшыларын хабардар ете отырып, басқа да белгіленген есептерді ұсынбаған жағдайда шектеу және қажет болған жағдайда тоқтата тұру; мемлекеттік бюджеттен немесе мемлекеттік бюджеттен тыс қорлардан бөлінген қаражатты белгіленген тәртіппен өндіріп алыңыз, оларға Қазақстанның Орталық банкінің қолданыстағы дисконттау мөлшерлемесі мөлшерінде айыппұл салынады;

мемлекеттік атқарушы органдар мен Қазақстанның құрылтай субъектілерінің мемлекеттік бюджет қаражатын, сондай-ақ Қазақстан Үкіметінің шешімдері негізінде бөлінген шетел валютасындағы қаражаттың түсуіне, сақталуына және дұрыс жұмсалудына құжаттық тексерулер мен тексерулер жүргізу;

бюджеттік мекемелер мен ұйымдардың қаржылық қызметіне Құжаттамалық тексерулер мен тексерулер жүргізу, сондай-ақ кәсіпорындарға, мекемелер мен ұйымдарға бөлінетін бюджет қаражатының жұмсалуды бақылауды жүзеге асыру, анықталған бұзушылықтарды жою бойынша міндетті нұсқаулар беру.

Қазақстанның құрылтай субъектілерінің қаржы органдары тиісті бюджеттің бөлінуін пайдалануға мемлекеттік қаржылық бақылауды жүзеге асырған кезде Қазақстанның Қаржы министрлігіне ұқсас құқықтарға ие.

Баяндаманы қорытындылай келе, Қазақстанның Қаржы министрлігі бұл туралы Ережеге сәйкес мемлекеттік бюджеттің орындалуын және жергілікті бюджеттен кәсіпорындарға, мекемелерге, ұйымдарға бөлінген қаражаттың мақсатты пайдаланылуын, сондай-ақ мемлекеттік (жергілікті) бюджеттен тыс қорлардың қаражатын бақылауды жүзеге асырады деген қорытынды жасауға болады. Қазақстанның Қаржы министрлігінің құрамында заңнамаға сәйкес тиісті шаруашылық жүргізуші субъектілердің қаржылық-шаруашылық қызметін тексеруді және тексеруді жүзеге асыратын мемлекеттік қаржылық бақылау және аудит департаменті құрылды.

Қазақстанның Қаржы министрлігіне Қазақстанның сақтандыру қызметін қадағалау жөніндегі мемлекеттік қызметінің функцияларын беруге байланысты Қазақстанның Қаржы министрлігінің мемлекеттік қаржылық бақылау субъектісі ретіндегі қызметі едәуір кеңейіп, жаңа ерекшеліктерге ие болды.

Қолданылған әдебиеттер

1. Емьянов А. С. Қазақстанның Қаржы құқығы. М., Былина, 2002. Б. 207
2. Карасева М. в. Қаржы құқығы: қысқаша оқу курсы. М., Норма, 2001.
3. Қаржы құқығы: оқулық / ред.Горбунова. С. М., 2003.
4. Қаржы құқығы: оқулық / жауап. Н.И. химичева. М., 1999.
5. <https://adilet.zan.kz/kaz/>

RELEVANT ISSUES OF PERFORMANCE AUDIT IN THE FIELD OF EDUCATION

Salikhov M.R.

Master's student of the 1st year of the EP «State Audit»
L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Republic of Kazakhstan
E-mail: msalikhovr@gmail.com

Abstract. The purpose of this study is to analyze implementation of the National project "Quality Education "Educated Nation", to consider it in the field of performance audit, to identify current problems based on the analysis, and to form recommendations. This study considered the main characteristics of the National project "Quality Education "Educated Nation", analyzed the directions, tasks and indicators, and their implementation for the period from 2021 to 2022. As a result of the analysis, conclusions were reached regarding the implementation of indicators for two years from the start of the implementation of the National Project. In addition, recommendations were formed about the implementation of an indicator. Therefore, it was found that the study of the area of performance audit - state asset management, in the context of the education sphere has great potential.

Аннотация. Бұл зерттеудің мақсаты – «Білімді ұлт «сапалы білім беру» ұлттық жобасының іске асырылу барысын талдау, оны тиімділік аудиті аясында қарастыру, талдау негізінде өзекті проблемаларды анықтау, кейіннен ұсыныстарды қалыптастыру. Бұл зерттеуде «Білімді ұлт «сапалы білім беру» ұлттық жобасының негізгі сипаттамалары қарастырылып, бағыттары, міндеттері мен көрсеткіштері, олардың 2021-2022 жылдар аралығында жүзеге асырылуы талданған. Талдау нәтижесінде ұлттық жобаны іске асыру басталғаннан бастап екі жыл ішінде көрсеткіштердің орындалуына қатысты қорытындылар жасалды. Сонымен қатар, көрсеткіштердің орындалуы бойынша ұсыныстар берілген. Нәтижесінде білім беру саласы контекстінде тиімділік аудитінің саласын – мемлекеттік активтер басқару зерттеуі үлкен әлеуетке ие екені анықталды.

Аннотация. Целью данного исследования является проведение анализа исполнения Национального проекта «Качественное образование «Образованная нация», его рассмотрение в контексте аудита эффективности, выявление актуальных проблем на основе анализа, и последующее формирование рекомендаций. В данном исследовании в контексте аудита эффективности были рассмотрены основные характеристики Национального проекта «Качественное